

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Τμήμα Φιλολογίας

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

6^η ΔΙΑΛΕΞΗ
Π. ΓΑΚΗΣ
gakis@sch.gr

EYΓENEIA

ΕΥΓΕΝΕΙΑ (ΟΡΙΣΜΟΣ)

- Τι ακριβώς είναι η ευγένεια;
- Από τη μία άποψη, όλη η ευγένεια μπορεί να θεωρηθεί:
 1. ως **απόκλιση** από τη μέγιστα αποτελεσματική επικοινωνία
 2. ως **παραβιάσεις** (κατά κάποιο τρόπο) των συνομιλιών του Grice
- Η ευγένεια επιτρέπει στους ανθρώπους να **εκτελούν** πολλές προσωπικά ευαίσθητες **ενέργειες** με **μη απειλητικό** ή **λιγότερο απειλητικό τρόπο**
- Υπάρχει ένας άπειρος αριθμός τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι μπορούν να είναι ευγενικοί εκτελώντας μια πράξη (Holtgraves, 2002)

- Γιατί είμαστε ευγενείς;

Η ΕΡΩΤΗΣΗ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΥΓΕΝΕΙΑ

- Η γλωσσική ευγένεια, γνωστή και ως θεωρία της ευγένειας (politeness theory), είναι ένα πεδίο της Πραγματολογίας, το οποίο εξετάζει την ευγένεια υπό το πρίσμα της διαδραστικής λειτουργίας της γλώσσας, της λειτουργίας δηλαδή που αφορά στην έκφραση κοινωνικών σχέσεων, απόψεων, συναισθημάτων, κ.ά.
- Σύμφωνα με τη θεωρία της ευγένειας, οι συνομιλητές χρησιμοποιούν **συγκεκριμένες στρατηγικές** προκειμένου να επιτελέσουν μια επιτυχή επικοινωνία.
- Καθοριστική στον χώρο της γλωσσικής ευγένειας υπήρξε η θεωρία της Penelope Brown και του συζύγου της Stephen Levinson, η οποία χρησιμοποίησε στοιχεία από τη θεωρία των γλωσσικών πράξεων και από τη θεωρία του Grice

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΥΓΕΝΕΙΑ

- Η Lakoff, μπορεί να χαρακτηριστεί “the mother of modern politeness theory”, καθώς αυτή ήταν **η πρώτη** που προσέγγισε το φαινόμενο της ευγένειας από **πραγματολογική σκοπιά**
- Η Lakoff **συνδέει την ευγένεια με την Αρχή της Συνεργασίας** που διατύπωσε ο Grice και η οποία συγκεκριμενοποιείται στις εξής συνομιλιακές αρχές: **ποσότητα**: τόσο όσο, **ποιότητα**: αλήθεια, **συνάφεια** και **τρόπο**: όχι αμφισημία, ασάφεια
- η Lakoff προτείνει **δύο κανόνες Πραγματολογικής Ικανότητας**, οι οποίοι προσδιορίζουν αν ένα εκφώνημα είναι από πραγματολογικής άποψης **καλοσχηματισμένο** ή όχι, καθώς και σε ποιο βαθμό αποκλίνει, σε περίπτωση που παρατηρείται απόκλιση:
 - **Be clear** (να είσαι σαφής): ο κανόνας αυτός ουσιαστικά συμπίπτει με την Αρχή της Συνεργασίας του Grice.
 - **Be polite** (να είσαι ευγενικός/ή)
 1. Don't impose (*μην ασκείς επιβολή*)
 2. Give options (*δώσε επιλογές*)
 3. Make A feel good, be friendly (*κάνε τον/την ακροατή/τρια να αισθάνεται όμορφα, να είσαι φιλικός/ή*) (Lakoff, 1973)

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ BROWN ΚΑΙ LEVINSON

- Η θεωρία των Brown και Levinson αποτελεί **την πιο ολοκληρωμένη θεωρία ευγένειας** μέχρι και σήμερα.
- Άνοιξε νέους ορίζοντες στην έρευνα, μονοπώλησε το ερευνητικό ενδιαφέρον και **έχει δεχτεί ιδιαίτερα σκληρή κριτική**.
- Η μεγάλη ανάπτυξη του κλάδου της γλωσσικής ευγένειας οφείλεται σε αυτούς καθώς σύμφωνα και με τον Κανάκη:
 1. **αντλούν στοιχεία** από την ήδη εδραιωμένη θεωρία των υπονοημάτων του **Grice** διευρύνοντας την,
 2. προτείνουν έναν **ορισμό της ευγένειας** στη βάση της **έννοιας του προσώπου** γύρω από την οποία οικοδομούν μια συνεκτική αλλά και επαληθεύσιμη θεωρία,
 3. εκλαμβάνουν **συγκεκριμένους γλωσσικούς μηχανισμούς** ως πραγματώσεις στρατηγικών ευγένειας, και
 4. η **διαγλωσσική έρευνά** τους σε άσχετες μεταξύ τους γλώσσες τους οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν υποκείμενες **καθολικές αρχές ευγένειας** (Κανάκης 2007). Τα δεδομένα που εξετάζουν προέρχονται από γλώσσες πέραν της αγγλικής, (τα Tamil της Νότιας Ινδίας και τα Tzeltal του Μεξικού) κι αυτό κατά τη γνώμη τους συμβάλλει στην εδραίωση του ισχυρισμού τους περί **καθολικότητας του μοντέλου τους**.

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ BROWN ΚΑΙ LEVINSON

- Οι Brown και Levinson βλέπουν την ευγένεια ως σημαντικό στοιχείο της **δομής της κοινωνικής ζωής** αλλά και της κοινωνίας, με την έννοια ότι συνιστά την “έκφραση των κοινωνικών σχέσεων” και αποτελεί έναν λεκτικής φύσης τρόπο για το **μετριάσμό των εντάσεων** που δημιουργούνται από τη σύγκρουση των επικοινωνιακών προθέσεων με τις κοινωνικές ανάγκες.
- Η ευγένεια συνιστά κομμάτι όχι μόνο της **δημιουργίας** αλλά και της **διατήρησης** των κοινωνικών σχέσεων και συμβάλλει στην **αποτροπή των συγκρούσεων** που ενδεχόμενα δημιουργούνται μέσα στην κοινωνία

ΔΥΟ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- Το **θετικό πρόσωπο** αναφέρεται στην προσδοκία που έχει κάθε μέλος μιας κοινωνίας οι επιθυμίες του να είναι αποδεκτές και να επιδοκιμάζονται τουλάχιστον από κάποιους άλλους.
- Το **αρνητικό πρόσωπο** αναφέρεται στην προσδοκία κάθε μέλους μιας κοινωνίας να μην παρακωλύονται οι δραστηριότητές του από άλλους, αναφέρεται δηλαδή στην ανάγκη αυτονομίας και αυτοπροσδιορισμού.
- **Αν** ένα άτομο **έχει μόνο ένα** από τα δύο πρόσωπα είναι **κοινωνιοπαθής** καθώς και τα δύο πρόσωπα **περιγράφουν το σύνολο των κοινωνικών μας αναγκών**.

ΔΥΟ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- Αν λείπει το ένα μέρος δεν υπάρχει ισορροπία. Οι δύο αυτές πλευρές του προσώπου είναι **αλληλένδετες** αλλά **έρχονται και** σε **σύγκρουση** μεταξύ τους
- Επίσης, το περιεχόμενο του **προσώπου** αλλάζει ανάμεσα στους **πολιτισμούς**, αλλά η **γνώση** για τη δημόσια **εικόνα**, η **αναγνώριση** της και ο **προσανατολισμός** προς αυτήν αποτελούν **καθολικά στοιχεία**.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- Οι περισσότερες **επικοινωνιακές δραστηριότητες πλήττουν** τα πρόσωπα των συνομιλητών (πομπού - αποδέκτη) αποτελώντας *πράξεις απειλητικές του προσώπου [ΠΑΠ]* (face-threatening acts):
 1. Οι πράξεις που **δεν ενισχύουν και αποδοκιμάζουν** τις επιθυμίες των (συν)-ομιλητών **απειλούν το θετικό τους πρόσωπο**
 2. Οι πράξεις που **εμποδίζουν την ελευθερία και την ανεξαρτησία** των (συν)-ομιλητών απειλούν το **αρνητικό τους πρόσωπο**

ΠΩΣ ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΤΟ ΘΕΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

προσδοκία που έχει κάθε μέλος μιας κοινότητας οι επιθυμίες του να είναι αποδεκτές και να επιδοκιμάζονται τουλάχιστον από κάποιους άλλους

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΘΕΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- Παραδείγματα πράξεων *απειλητικών του θετικού προσώπου του αποδέκτη* αποτελούν, μεταξύ άλλων, τα παράπονα, οι αποδοκιμασίες, οι διαφωνίες και οι αντιπαραθέσεις οι οποίες συνεπάγονται τη μη αποδοχή από τον ομιλητή των προσωπικών χαρακτηριστικών, των απόψεων, των πεποιθήσεων κλπ. του αποδέκτη.

ΠΩΣ ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΤΟ ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

- προσδοκία κάθε μέλους μιας κοινωνίας να μην παρακωλύονται οι δραστηριότητές του από άλλους, αναφέρεται δηλαδή στην ανάγκη αυτονομίας και αυτοπροσδιορισμού.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΡΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- Παραδείγματα πράξεων *απειλητικών του αρνητικού προσώπου του αποδέκτη* αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι διαταγές, οι αιτήσεις, οι απειλές και οι προειδοποιήσεις, οι οποίες συνεπάγονται την αδιαφορία του ομιλητή για την επιθυμία του αποδέκτη να έχει ελευθερία κινήσεων.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- ο **βαθμός απειλής** κατά του (θετικού ή αρνητικού) προσώπου, πρέπει να έχουμε υπόψη, δεν είναι εγγενής σε μία συγκεκριμένη πράξη, αλλά καθορίζεται από τη συνολική επίδραση **τριών καθολικών κοινωνικών μεταβλητών** οι οποίες, σύμφωνα με τους Brown & Levinson, είναι οι εξής:
 1. η **κοινωνική απόσταση** (A) μεταξύ των συνομιλητών,
 2. η **σχετική εξουσία** (E) που διαπιστώνεται στη μεταξύ τους σχέση,
 3. το **βάρος** (B) **επιβολής** που συνεπάγεται μια πράξη σ' ένα κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- Για παράδειγμα, το να ζητήσεις από κάποιον να ανοίξει το παράθυρο, αν και **δεν είναι ιδιαίτερα επίπονη επιβολή**, σαφώς και **περιορίζει την ελευθερία του αποδέκτη** σ' ένα βαθμό, **απειλώντας το αρνητικό του πρόσωπο**.
- Η απειλή αυτή θα είναι μεγαλύτερη αν η αίτηση απευθύνεται σ' έναν **ξένο** και **όχι σ' ένα φίλο** (αυξημένη κοινωνική απόσταση) και ακόμα **μεγαλύτερη** και διαφορετικού είδους αν απευθύνεται σ' έναν **ανώτερο** και **όχι σ' έναν ισότιμο** (διαφορά εξουσίας).
- Επιπλέον, το να ζητήσεις από κάποιον, όποιος και αν είναι αυτός, να ανοίξει το παράθυρο, δεν είναι τόσο απειλητικό όσο **το να ζητήσεις από το ίδιο άτομο**, στο ελληνικό κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον, **να σε πάει** λ.χ. στο σταθμό (διαφορά στο **βάρος της επιβολής**). Όλοι αυτοί οι παράγοντες μαζί καθορίζουν το **βαθμό της απειλής** και επηρεάζουν τις γλωσσικές επιλογές του ομιλητή

ΡΟΛΟΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- ο ρόλος λοιπόν της ευγένειας έγκειται στο **μετριασμό** αυτών των γλωσσικών πράξεων που εγγενώς **απειλούν** το πρόσωπο του ομιλητή ή του ακροατή κι έχει διπλό στόχο:
 - αφενός την αποφυγή μιας σύγκρουσης που ενδεχόμενα θα προκληθεί και αφετέρου
 - την εξουδετέρωση της σύγκρουσης που εγγενώς ενυπάρχει στην πράξη που μεταδίδεται

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- Οι ομιλητές εκλαμβάνονται ως **λογικά όντα** που επιδιώκουν την **σταθερότητα των σχέσεών τους**.
- **Προβαίνουν** σ' εκείνες τις **γλωσσικές επιλογές** που θα τους δώσουν τη δυνατότητα **είτε να αποφύγουν, είτε να μειώσουν την απειλή** που συνεπάγεται η πράξη τους.
- Χρησιμοποιούν **στρατηγικές ευγένειας** οι οποίες λειτουργούν ως **ασπίδες προστασίας**.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- **θετική ευγένεια**: όταν ο ομιλητής διατυπώνει κοινούς ισχυρισμούς με τον συνομιλητή, δείχνει ότι τόσο ο ίδιος όσο και ο συνομιλητής του είναι συνεργάτες και πραγματοποιεί τις επιθυμίες του συνομιλητή του.
- **αρνητική ευγένεια**: όταν ο ομιλητής είναι άμεσος, δεν προϋποθέτει, δε χρησιμοποιεί μέσα εξαναγκασμού, εκδηλώνει την επιθυμία του να μην παραβιάζει το χώρο του συνομιλητή του και ικανοποιεί και άλλες επιθυμίες του συνομιλητή του.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- Οι **άνθρωποι** που μεγαλώνουν **σε κοινότητες** που είναι πιο προσανατολισμένες στις **αρνητικές επιθυμίες προσώπου** και στην **αρνητική ευγένεια** μπορεί να διαπιστώσουν ότι θεωρούνται ως **απομακρυσμένοι ή κρύοι** εάν μετακινούνται κάπου όπου η **θετική ευγένεια υπογραμμίζεται** περισσότερο. Μπορεί επίσης να κάνουν **λάθος σε μερικές από τις συμβατικές ρουτίνες θετικής ευγένειας** ως εκφράσεις «γνήσιας» φιλίας ή εγγύτητας.

(Miriam Meyerhoff, *Παρουσιάζοντας την κοινωνιογλωσσολογία* . Routledge, 2006)

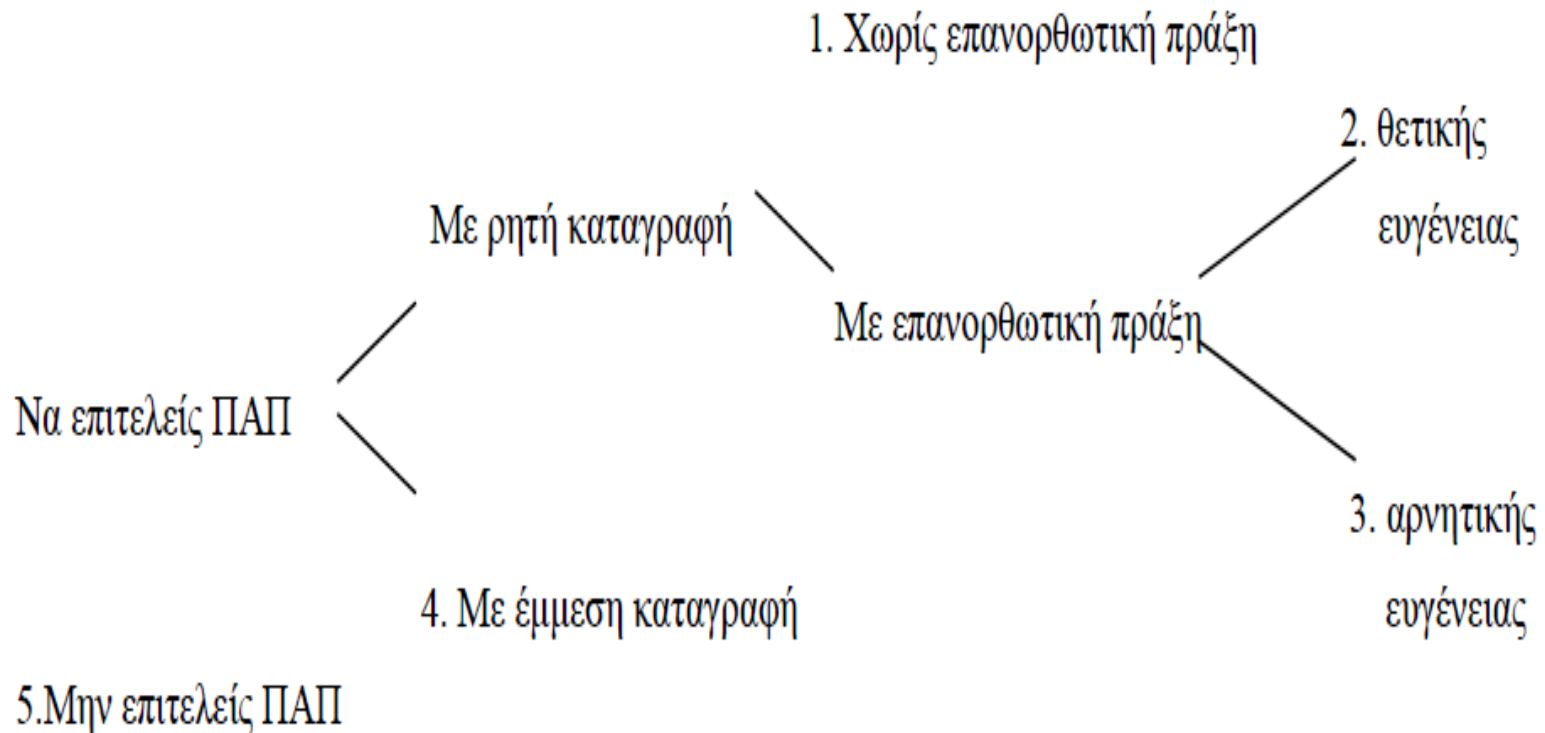
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- Αντίθετα, οι άνθρωποι που είναι εξοικειωμένοι με την προσοχή στις θετικές επιθυμίες προσώπου και χρησιμοποιώντας **στρατηγικές** θετικής **ευγένειας** μπορεί να διαπιστώσουν ότι συναντώνται ως μη **εξελιγμένες** ή **χυδαιές** αν βρεθούν σε μια **κοινότητα** που είναι περισσότερο προσανατολισμένη στις **αρνητικές επιθυμίες** προσώπου. (Miriam Meyerhoff, *Παρουσιάζοντας την κοινωνιογλωσσολογία* . Routledge, 2006)

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- Το πρόβλημα είναι ότι δεν μπορεί να οριστεί με κανόνες ακριβώς το σημείο όπου ένα “**ευγενικό**” εκφώνημα μπορεί να μετατραπεί σε **απειλητική** για το πρόσωπο **πράξη**, καθώς αυτό **εξαρτάται** όχι μόνο από την κάθε πολιτισμική κοινότητα αλλά και από τα διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια που συναντώνται μέσα στον ίδιο πολιτισμό.
- μια άμεση προσταγή του τύπου “*Close the window*” αποτελεί για τους Brown και Levinson **επιβολή προς τον ακροατή** και επομένως συνιστά **απειλητική για το πρόσωπο πράξη**. Από την άλλη μεριά, όμως, είναι **απόλυτα σύμφωνη με τα αξιώματα της Αρχής** της Συνεργασίας του Grice
- Ωστόσο, ενώ μια ερώτηση του τύπου “*Would you please close the window?*” **μετριάζει** την **απειλητική** για το πρόσωπο πράξη, μια ερώτηση του τύπου “*Do you think I could possibly prevail upon you to close the window?*”, ενώ θα **περιμέναμε** να **ελαχιστοποιήσει** ακόμη περισσότερο την **απειλητική** για το πρόσωπο **πράξη**, παρ’ όλα αυτά τη **μεγιστοποιεί**.

ΠΕΝΤΕ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

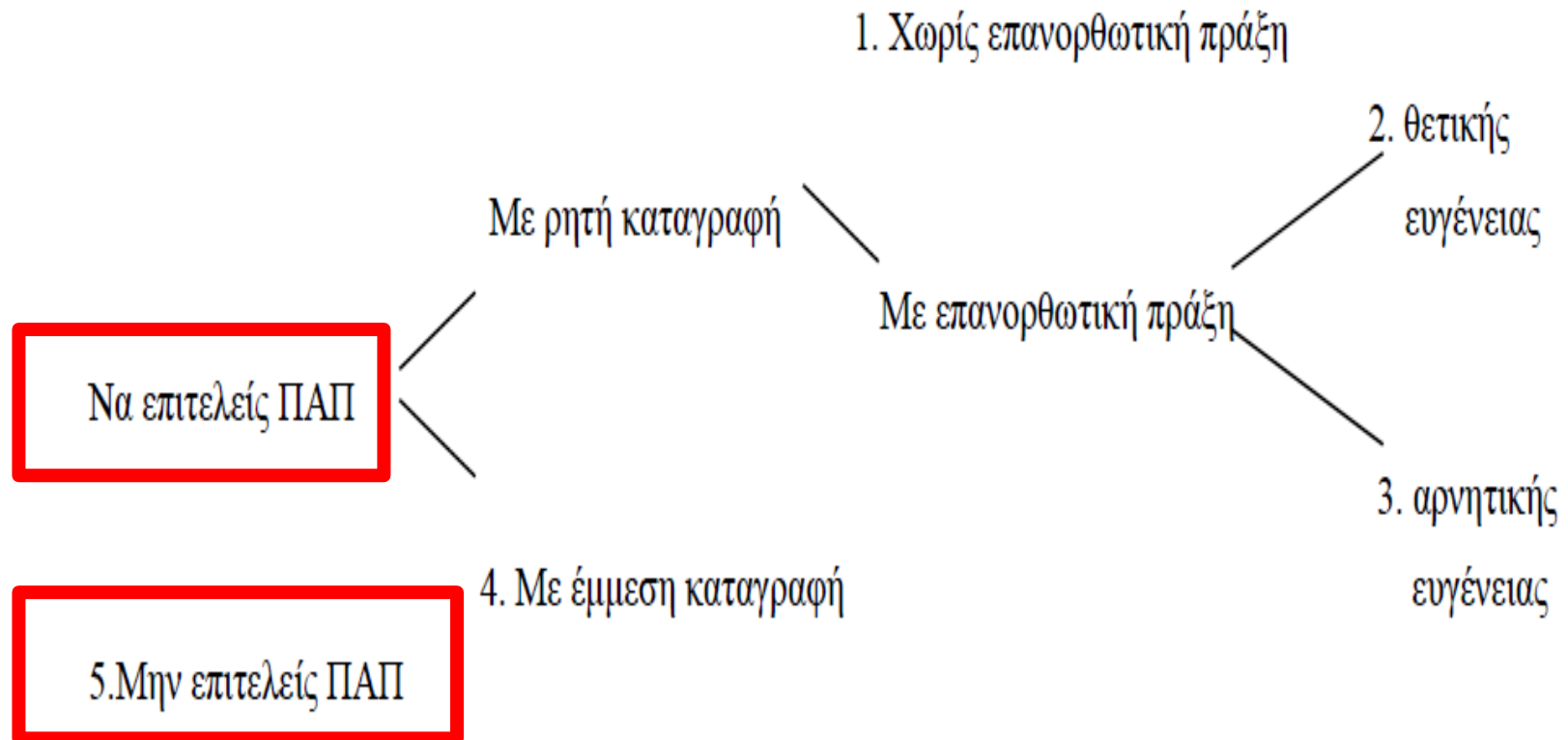

ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ: η χρησιμοποίηση δηλαδή στοιχείων που δεν προσθέτουν τίποτα στο νοηματικό περιεχόμενο του μηνύματος

ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- ενεργοποιούνται **σε συνάρτηση με το βαθμό απειλής** που συνεπάγεται η πράξη.
- Καθώς προχωρούμε στην κλίμακα από το 1 στο 5 **μεγαλώνει ο βαθμός απειλής κατά του προσώπου.**
- Όσο **μεγαλύτερος** είναι ο **βαθμός απειλής**, τόσο **ευγενικότερη** είναι η προτεινόμενη **στρατηγική.**

ΠΕΝΤΕ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΜΗ ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ

○ Επιτέλεση ή όχι μιας ΠΑΠ

Παράδειγμα:

- *Αν πρέπει ο ομιλητής να πάει στο σταθμό, πριν ζητήσει από κάποιον να τον πάει εκεί, πρέπει να λάβει υπόψη του:*
 - ι) το βάρος επιβολής** που συνεπάγεται η αίτησή του
 - ιι) τη σχέση** που έχει με τον αποδέκτη του (απόσταση – εγγύτητα, ιεραρχία).

Αν ο ομιλητής θεωρήσει ότι η **απειλητικότητα** της αίτησης είναι **μεγάλη**, τότε μπορεί να αποφασίσει **να μην επιτελέσει** την πράξη (στρατηγική 5).

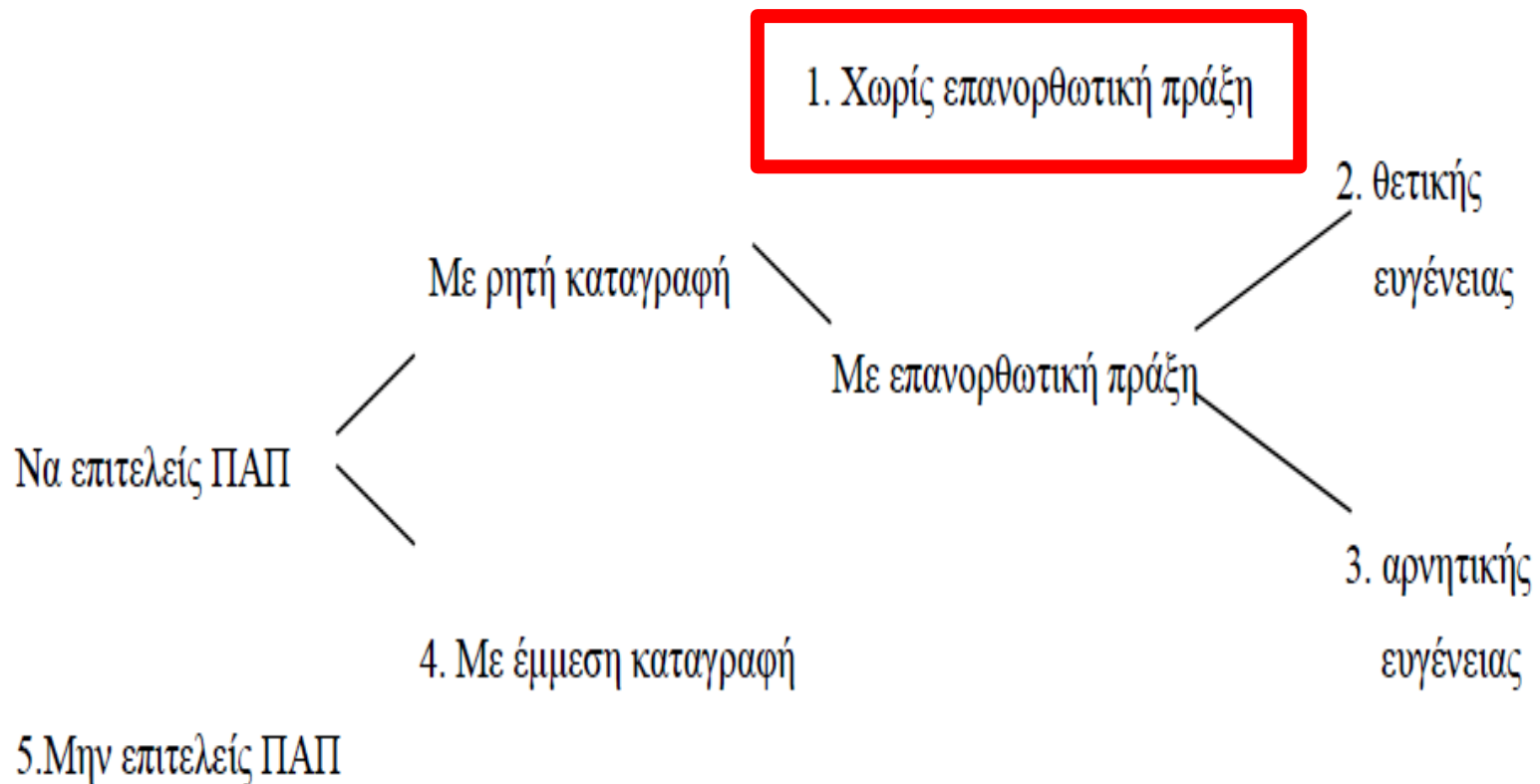
ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ ΠΡΑΞΗΣ

- Αν, όμως, ο ομιλητής **αποφασίσει** να **προχωρήσει** στην **επιτέλεση** μιας πράξης, έχει μια σειρά εναλλακτικών επιλογών στη διάθεσή του.
- Μπορεί να επιλέξει **τη ρητή καταγραφή** (on record) της πράξης του, **χωρίς την ενσωμάτωση κάποιας άλλης πράξης επανορθωτικής της απειλητικής**. Το μήνυμα, δηλαδή, στην περίπτωση αυτή, **είναι σαφές και ευθύ**, όπως στα εκφωνήματα *πήγαινε με στο σταθμό ή δώσε μου το βούτυρο*, αλλά **εμπεριέχει απειλή**.
- Οι επανορθωτικές πράξεις (redressive acts) συνεπάγονται την **πρόσθετη χρήση γλωσσικών συστατικών** ώστε να **μειωθεί η απειλή**, όπως στα εκφωνήματα *θα μπορούσες να με πας μέχρι το σταθμό; ή σου είναι εύκολο να μου δώσεις το βούτυρο;*

ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- Οι επανορθωτικές πράξεις είναι δύο ειδών ανάλογα με το ποια πτυχή του προσώπου θεωρεί ο ομιλητής κυρίαρχη:
 1. Αν ο ομιλητής εστιάζει την προσοχή του στο **θετικό πρόσωπο του ακροατή** δείχνοντάς του **αποδοχή** και **αλληλεγγύη**,
 2. Αν ο ομιλητής εστιάζει την προσοχή του στο **αρνητικό πρόσωπο του ακροατή** δείχνοντάς του **σεβασμό** και την **απροθυμία** του να **παρέμβει** ή να **περιορίσει** (σ)την **ελευθερία** κινήσεων του, χρησιμοποιεί *στρατηγικές αρνητικής ευγένειας*

ΠΕΝΤΕ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ: η χρησιμοποίηση δηλαδή στοιχείων που δεν προσθέτουν τίποτα στο νοηματικό περιεχόμενο του μηνύματος

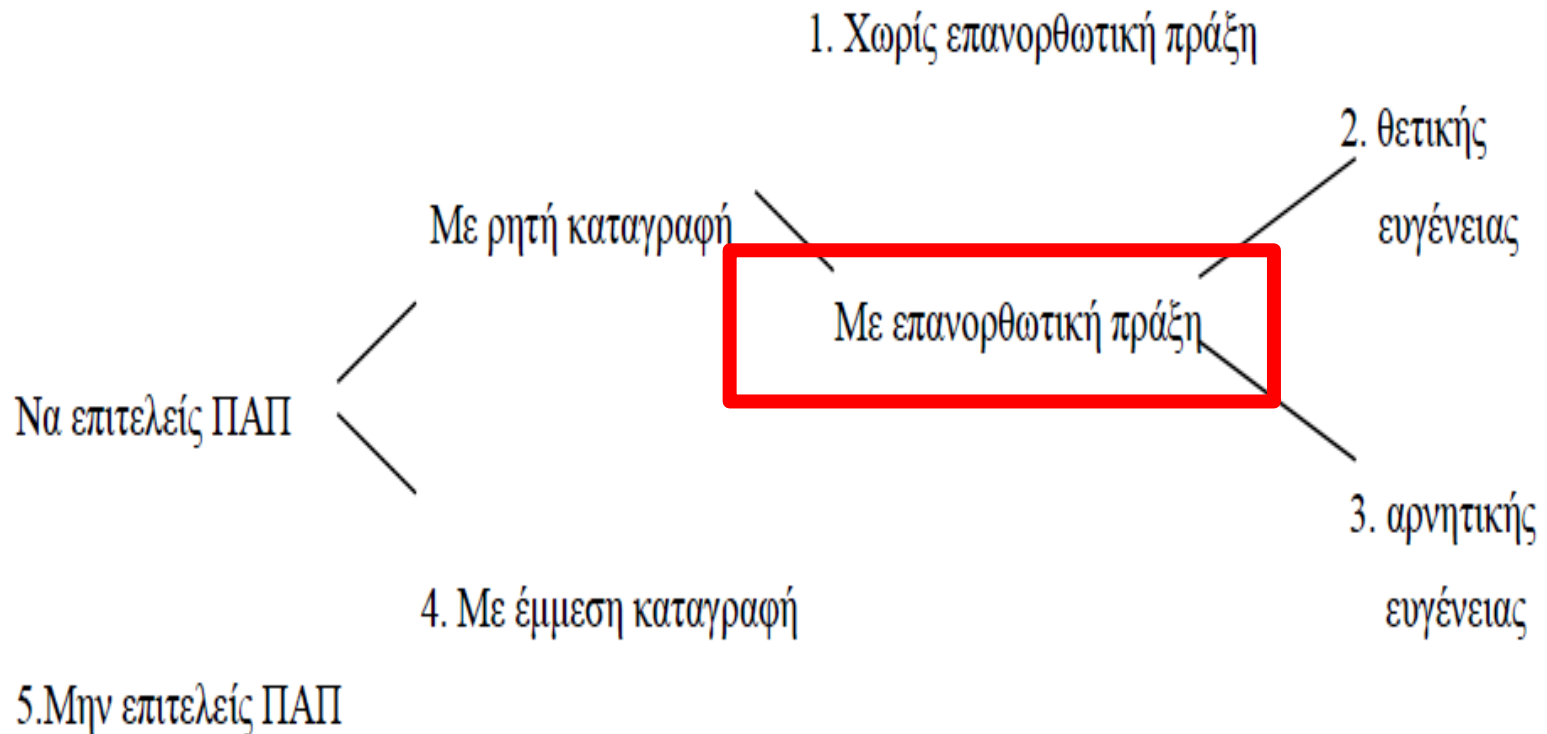
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- **άμεσα, χωρίς επανορθωτική πράξη ή λεκτική αποζημίωση**

(1) Άνοιξε το παράθυρο.

(2) Δώσε μου το μολύβι σου.

ΠΕΝΤΕ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

○ άμεσα, με επανορθωτική πράξη ή λεκτική αποζημίωση

με λεκτική αποζημίωση (αρνητική ευγένεια)

- *Θα μπορούσες να ανοίξεις το παράθυρο;*
- *Μήπως μπορείς να ανοίξεις το παράθυρο σε παρακαλώ;*
- *Θα είχες την καλοσύνη, αν σου είναι εύκολο, να ανοίξεις το παράθυρο;*

με λεκτική αποζημίωση (θετική ευγένεια)

- ✓ *Εκπληκτικό βάζο, από πού το αγόρασες;*
- ✓ *Ανοίγεις το παράθυρο λίγο;*
- ✓ *Μωρέ άνοιξε λίγο το παράθυρο, γιατί κοντεύω να σκάσω.*
- ✓ *Εσύ που είσαι τόσο καλό παιδί, θα πας να μου φέρεις λίγο νεράκι;*

ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ
ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΡΗΤΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ
ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΧΩΡΙΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

- Πρώτη απόφαση: *επιτέλεση μιας πράξης*
- Δεύτερη απόφαση: *ρητή ή έμμεση καταγραφή* → Ρητή
- Τρίτη απόφαση: *ΧΩΡΙΣ επανορθωτική πράξη* (στρατηγική 1)

Παραδείγματα:

πήγαινέ με στο σταθμό / δώσε μου το βούτυρο,

- Τα εκφωνήματα είναι σαφή και κυριολεκτικά, αλλά εμπεριέχουν απειλή.
- Η στρατηγική (1) προτιμάται όταν ο **βαθμός απειλής ΔΕΝ είναι μεγάλος**, είτε επειδή ο **ομιλητής είναι εμφανώς υψηλότερου status** ή οι **συνομιλητές έχουν στενή φιλική σχέση** ή, τέλος, **σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης**, λ.χ. πυρκαγιάς.

ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ
ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΡΗΤΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ
ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΜΕ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

- Οι επανορθωτικές πράξεις (redressive acts) συνεπάγονται την πρόσθετη χρήση γλωσσικών συστατικών ώστε να μειωθεί η απειλή.

Παραδείγματα

- *Θα μπορούσες να με πας μέχρι το σταθμό;*
- (+ πλαγιότητα, +τροπικότητα)
- *Σου είναι εύκολο να μου δώσεις το βούτυρο;*

**ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ:
ΡΗΤΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΕ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ
ΤΟΥ ΘΕΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ**

1. Αν ο ομιλητής εστιάζει την προσοχή του στο **θετικό πρόσωπο του ακροατή δείχνοντάς του αποδοχή και αλληλεγγύη**, χρησιμοποιεί *στρατηγική θετικής ευγένειας (2)*

Παραδείγματα

- *μωρό μου δώσε μου το βουτυράκι*
- *ξέρω ότι είσαι ιππότης, πήγαινε με λοιπόν μέχρι το σταθμό.*

ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ:
ΡΗΤΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΕ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ
ΤΟΥ ΑΡΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

2. Αν ο ομιλητής εστιάσει την προσοχή του στο αρνητικό πρόσωπο του ακροατή δείχνοντάς του σεβασμό και την απροθυμία του να παρέμβει ή να περιορίσει την ελευθερία κινήσεων του, *χρησιμοποιεί στρατηγική αρνητικής ευγένειας (3)*

Παραδείγματα

- *θα σε πείραζε να μου δώσεις λίγο το βούτυρο;*
- *δεν θέλω να σε βάλω στον κόπο, αλλά θα μπορούσες να με πετάξεις μέχρι το σταθμό;*

πληθυντικός ευγενείας: ένδειξη σεβασμού μέσω γενικευτικής αναφοράς.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΘΕΤΙΚΗΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- Βασίζονται στην **προσέγγιση** και την **μείωση της κοινωνικής απόστασης**
- Δείχνουν ότι ο ομιλητής **γνωρίζει** και **μοιράζεται τις επιθυμίες και προσδοκίες του αποδέκτη του**, και γι' αυτό
 - τον αναγνωρίζει,
 - τον αντιμετωπίζει ως φίλο, ως μέλος της ομάδας κ.λπ.

Γλωσσικά μέσα: *ενδείκτες κοινής ταυτότητας, οικειότητας, συμφωνίας κ.λπ.*

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΡΝΗΤΙΚΗΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- Βασίζονται στην **αύξηση της κοινωνικής απόστασης**.
- Δείχνουν **τυπικότητα και προσοχή** στην επιθυμία του αποδέκτη να **μην περιοριστεί η ελευθερία του**.

Γλωσσικά μέσα: Πληθυντικός ευγενείας, επίσημο, σοβαρό, τυπικό ύφος, κλπ.

ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: ΕΜΜΕΣΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

- Πρώτη απόφαση: **επιτέλεση μιας πράξης**
- Δεύτερη απόφαση: **έμμεση καταγραφή**
(στρατηγική 4)

Παραδείγματα:

- *κάνει κρύο εδώ μέσα (αντί του κλείσε το παράθυρο)*
- *είμαι άφραγκος (αντί του δώσε μου δανεικά)*
- Τα εκφωνήματα είναι **πλάγια**, ‘**κρύβοντας**’ έτσι την **ΜΕΓΑΛΗ** τους **απειλή**. Ο ομιλητής, έτσι, χρησιμοποιεί, μεταξύ άλλων, **υπαινιγμούς** και **μεταφορές**

ΕΜΜΕΣΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ: ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Παράδειγμα: *είμαι άφραγκος*

- Η τελική ερμηνεία αφήνεται στον αποδέκτη, καθώς δεν είναι σαφές αν έχει πραγματωθεί λ.χ. *μία δήλωση* ή *μία αίτηση*.
- Αφήνονται περιθώρια **εναλλακτικής αντίδρασης** στον **αρχικό ομιλητή**. Ο αρχικός ομιλητής *μπορεί να αρνηθεί, όπως είδαμε στο παραπάνω παράδειγμα, ότι είχε την πρόθεση να επιτελέσει μια απειλητική πράξη*

Αν ο αποδέκτης καταλάβει το *είμαι άφραγκος* ως **αίτηση** για δανεικά (πλήξη θετικού προσώπου **ομιλητή** και πλήξη αρνητικού προσώπου **ακροατή**) και απαντήσει λέγοντας *θα 'θελα πολύ να σε βοηθήσω, αλλά δεν έχω μετρητά* (πλήξη θετικού προσώπου πρώτου ομιλητή), ο αρχικός ομιλητής μπορεί να αντιτείνει *α, όχι! δεν εννοούσα να μου δώσεις εσύ δανεικά* (διάσωση θετικού προσώπου ομιλητή).

ΕΜΜΕΣΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ: ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Αν το εκφώνημα δεν είναι απλώς πλάγιο, αλλά **δυσερμηνευτο**, τότε μπορεί να θεωρηθεί **απειλητικό κατά του αρνητικού προσώπου του αποδέκτη**, ακριβώς επειδή τον **επιβαρύνει**:
 - τόσο ως προς το **χρόνο** που πρέπει να δαπανήσει,
 - όσο και ως προς την απαιτούμενη **ερμηνευτική προσπάθεια**.

ΓΙΑΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΕ ΠΛΑΓΙΟ ΤΡΟΠΟ;

Οι κατευθυντικές πράξεις -όπως είναι οι αιτήσεις- συνιστούν σαφείς **απειλές κατά του αρνητικού προσώπου** του αποδέκτη και οι **πλάγιοι τρόποι έκφρασής τους** αποσκοπούν στην **προστασία** του αρνητικού του προσώπου.

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΣΤΗ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ;

ΤΙ ΟΦΕΛΗ ΕΧΕΙ;

ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ;

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

- Κατά κανόνα, ο δάσκαλος αποκαλεί τον μαθητή με το μικρό του όνομα και σπάνια με το επίθετο και πάντα χρησιμοποιεί το **β' ενικό πρόσωπο**, ενώ όταν απευθύνεται ομαδικά στους μαθητές συνήθως επιλέγει ως όρο **προσφώνησης** το “**παιδιά**”.
- Από την άλλη μεριά, οι μαθητές, όταν λαμβάνουν το λόγο από τον δάσκαλο, απευθύνονται σ' αυτόν χρησιμοποιώντας την **προσφώνηση** “**κυρία/κύριε**”, που μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να ακολουθείται και από το **επώνυμο** του δασκάλου, και πάντα επιλέγουν το **β' πληθυντικό πρόσωπο**

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

- Μέσα στην **τάξη** επιλέγονται διαφορετικές στρατηγικές **ευγένειας** και συγκεκριμένα αφενός τα **παιδιά** υπολογίζουν περισσότερο τις **ανάγκες του** αρνητικού **προσώπου** των καθηγητών τους και αφετέρου οι καθηγητές προσανατολίζονται κυρίως προς τις ανάγκες του θετικού προσώπου των παιδιών
- Από τη μεριά των **μαθητών**, γενικά, εκτός από την τυποποιημένη/επιβαλλόμενη ευγένεια, **δεν παρατηρείται ευρεία χρήση των στρατηγικών ευγένειας** (υψηλού βαθμού)
- αξιοσημείωτη είναι και η **απουσία χαρακτηριστικών δεικτών** όχι μόνο **αρνητικής** αλλά και **θετικής ευγένειας** (από πλευράς μαθητών)

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

- Η εκμετάλλευση των **στρατηγικών ευγένειας** από τη μεριά των **δασκάλων** έχει **πλεονεκτήματα** αλλά και **μειονεκτήματα**.
- Η ευγένεια αποτελεί βεβαίως έναν βασικό παράγοντα που συμβάλλει στη δημιουργία **φιλικού κλίματος στην τάξη** και **διευκολύνει τη μάθηση**, καθώς δημιουργεί ένα “**ασφαλές**” περιβάλλον μάθησης όπου αναπτύσσονται κοινωνικές σχέσεις και οι μαθητές ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία της μάθησης
- Από την άλλη και η **υπερβολική** χρήση **στρατηγικών ευγένειας** σε συνδυασμό με τη συστηματική αποφυγή των απειλητικών για το πρόσωπο πράξεων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη **μείωση του ενδιαφέροντος για μάθηση** από τη μεριά των παιδιών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ: ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΘΕΤΙΚΗ ΕΥΓΕΝΕΙΑ
ΑΓΓΛΙΚΗ: ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΥΓΕΝΕΙΑ

- Η έννοια της ευγένειας είναι **καθολική** και σ' όλες τις κοινωνίες υπάρχουν και οι **δύο όψεις** ευγένειας.
- Συχνά, μία είναι η **επικρατέστερη**.
- Ο προανατολισμός της ευγένειας **στην Ελλάδα είναι περισσότερο θετικός**, ενώ στην **Αγγλία περισσότερο αρνητικός**.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

- Τα υποκοριστικά χρησιμοποιούνται πολύ **συχνά στην Ελληνική**.
- Αν και η πρωτοτυπική λειτουργία των **υποκοριστικών** είναι να δείχνουν ότι κάτι είναι **μικρό** (σε ποσότητα, σε μέγεθος), χρησιμοποιούνται επίσης για να δείχνουν **στοργή, τρυφερότητα, αγάπη, αλληλεγγύη**.

Παράδειγμα

*Έλα ψυχούλα μου άνοιξε το στοματάκι σου να φας το κρεατάκι.
[μητέρα σε μικρή κόρη]*

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

Παράδειγμα

A: Κυρ Αλέκο, και δύο κρεμούλες

B: ((τα δίνει))

A: Πόσο κάνουν;

B: τρία ευρωπουλάκια. [συνομιλία ενηλίκων]

- Με την έκφραση *δύο κρεμούλες* ο A μπορεί να αναφέρεται σε δύο κανονικές και όχι σε δυο μικρές συσκευασίας κρέμας, ενώ με την έκφραση *τρία ευρωπουλάκια* δεν αναφέρεται σε τίποτα λιγότερο ή περισσότερο από τρία Ευρώ.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

- Τα υποκοριστικά χρησιμοποιούνται συνήθως σε σχετικά **ανεπίσημες περιστάσεις** και δηλώνουν **οικειότητα**.
- **Αφηρημένες έννοιες**, οι οποίες υποδεικνύουν **επίσημες περιστάσεις**, **δεν παράγουν** εύκολα υποκοριστικά.

**Η αλληλεγγυούλα σου με συγκίνησε.*

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

- Ο αριθμός των **υποκοριστικών** καταλήξεων σε ονόματα και επίθετα είναι **περιορισμένος στην Αγγλική** και συνήθως **χωρίς** να μεταφέρουν τις συνδηλώσεις τρυφερότητας και αλληλεγγύης:
- Έτσι, ενώ, λ.χ., το *doggie* είναι αποδεκτό, το ίδιο δεν ισχύει, λ.χ., για τα **catie* και **cowie*.

ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ

- Η διαφορά στην συχνότητα σχηματισμού των υποκοριστικών αντανακλά
 - την προτίμηση για απόσταση και επισημότητα στην Αγγλική
 - την προτίμηση για πιο ανεπίσημο και πιο μεγάλη οικειότητα στην Ελληνική.
- Τα υποκοριστικά δεν έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα στην Αγγλική, διότι δεν υπάρχει η συγκεκριμένη κοινωνική ανάγκη.
- Στην Ελληνική τα υποκοριστικά είναι δείκτες ανεπίσημης θετικής ευγένειας.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ) – ΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ

- Στην Ελληνική η **οριστική ενεστῶτα** χρησιμοποιείται σε **ερωτηματικές δομές** (χρησιμοποιείται για την επιτέλεση κατευθυντικών πράξεων):

Παράδειγμα

Μου δίνεις το κινητό σου ένα λεπτάκι;

Μετάφραση παραδείγματος στην Αγγλική:

Would you give me your mobile for a second?

Vs

**Do you give me your mobile for a second?*

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ) – ΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ

- Η οριστική ενεστώτα στην **Ελληνική** εκφράζει **βεβαιότητα, αμεσότητα** και **αναφέρεται σε παροντική κατάσταση**.
- Τα **τροπικά** (π.χ. *would, could*) στην **Αγγλική** εκφράζουν **απόσταση** με αναφορά είτε στο παρόν είτε στο μέλλον και **απεμπλοκή** από γλωσσικές πράξεις που κωδικοποιούν **επιβολή**.
- Οι διαφορετικές δυνατότητες στις δύο γλώσσες δείχνουν τις διαφορετικές προτιμήσεις στις δύο κοινωνίες: για **ανάμειξη** και **αμεσότητα**, δηλ. για **θετική ευγένεια**, στην **Ελληνική**, για **αποστασιοποίηση**, δηλ. για **αρνητική ευγένεια**, στην **Αγγλική**.

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΗ

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ):

- Διαφορετική γλωσσική συμπεριφορά στις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις για τα Ελληνικά από τα Αγγλικά
- **Αγγλία:**
 - Ο **καλούμενος** αυτοπροσδιορίζεται με όνομα ή αριθμό τηλεφώνου
 - Ο **καλών** αυτοπροσδιορίζεται και απολογείται για την ενόχληση.
- Στις πολυάριθμες τηλεφωνικές κλήσεις των Ελλήνων οι στρατηγικές αυτές απουσιάζουν εντελώς
- **Ελλάδα**
 - Ο **καλούμενος** χρησιμοποιεί εκφράσεις όπως *λέγετε, παρακαλώ, ναι, μάλιστα*
 - Ο **καλών** αποφεύγει τον αυτοπροσδιορισμό και αφήνει τον καλούμενο να τον 'μαντέψει' για δημιουργία οικειότητας (αναμένεται να αναγνωριστούν από το ύψος, τον τόνο και γενικότερα τον επιτονισμό της φωνής τους). Αν αυτοπροσδιοριστεί, εισπράττει από τον καλούμενο εκφράσεις του τύπου *μα σε κατάλαβα..*

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ):

- Εκτός από τις παραπάνω λεκτικές διαφορές κατά την τηλεφωνική συνδιάλεξη, παρατηρούνται επιπλέον διαφορές στο πότε και στο γιατί κάποιος τηλεφωνεί στο πλαίσιο των δύο πολιτισμικών περιβαλλόντων.
- Οι Έλληνες συνήθως **δεν θεωρούν** ότι η τηλεφωνική τους κλήση μπορεί να είναι **ενοχλητική**, όταν γίνεται σε κατάλληλες ώρες, και **γι' αυτό δεν απολογούνται**. Αντίθετα, πιστεύουν ότι αποτελεί **εκδήλωση ενδιαφέροντος**. Η φαικικού στόχου φιλική, ανεπίσημη κουβέντα στο τηλέφωνο μοιάζει να έχει αντικαταστήσει τις απροειδοποίητες επισκέψεις που αντάλλασσαν οι Έλληνες παλαιότερα.
- Οι Άγγλοι φαίνεται ότι καταφεύγουν στην τηλεφωνική κλήση **όταν κάποια πληροφορία πρέπει να κοινοποιηθεί**, συνήθως σε σχέση με τη **δουλειά**. Έτσι, η **γλώσσα** είναι περισσότερο **επίσημη** και **τυπική**.

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

- Οι **νεότεροι** ομιλητές επιλέγουν σχεδόν αποκλειστικά **στρατηγικές θετικής ευγένειας**, επιβεβαιώνοντας τις απόψεις περί θετικού προσανατολισμού της ελληνικής ευγένειας σε οικείες σχέσεις (Sifianou, 1992; Pavlidou, 1994; Makri-Tsilirakou, 2001). Επίσης δεν διστάζουν να απειλήσουν τόσο το **θετικό** όσο και το **αρνητικό** πρόσωπο του **αποδέκτη** και δείχνουν πολύ μεγάλη επιμονή στις προσκλήσεις.

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

- Σε σύγκριση με τους νεότερους, οι **μεγαλύτεροι** ομιλητές δείχνουν να **προσανατολίζονται προς την αρνητική ευγένεια**. Πρώτο μέλημά τους φαίνεται να είναι η **προστασία του αρνητικού προσώπου** του συνομιλητή, ενώ **ουδέποτε απειλούν το θετικό του πρόσωπο**. Αυτό προκύπτει από δύο κυρίως στοιχεία: Αφενός, από την όλη δομή των προσκλήσεών τους, από την οποία **απουσιάζει** σχεδόν τελείως το στάδιο της **επιμονής**, το κατεξοχήν δηλαδή **απειλητικό** για το **αρνητικό** πρόσωπο του αποδέκτη στάδιο. Αφετέρου, από το ότι, παρόλο που σε όλα τα στάδια **χρησιμοποιούν τόσο στρατηγικές θετικής όσο και αρνητικής ευγένειας**, οι **τελευταίες υπεριοχύνουν** σε ορισμένες περιπτώσεις.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ (1^Ο ΣΤΑΔΙΟ: ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ–ΑΠΟΚΡΙΣΗ)

Ο: [...] Ναι μωρέ μια το ένα μια το άλλο, τέλος πάντων περαστικά να είναι και να έχουμε ευχάριστα να βλέπουμε [...] γι' αυτό σε πήρα τώρα για ένα ευχάριστο...

Α: Για πες μου

Ο: Λέγαμε με τον Νίκο μήπως κάνουμε ξέρεις έτσι ένα τραπέζι επειδή δεν είχαμε γιορτάσει ούτε στη γιορτή του ούτε τίποτα γιατί έχω και γενέθλια εγώ το Σάββατο να μαζευτούμε ξέρεις οι πολύ φίλοι γιατί πολλά πολλά δεν μπορούμε, να πιούμε ένα κρασάκι. Μπορείτε να έρθετε αν δεν έχετε τίποτα να κάνετε με τον Άρη το Σάββατο το βράδυ;

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ (1^ο ΣΤΑΔΙΟ: ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ–ΑΠΟΚΡΙΣΗ)

Ο: [...] Ναι μωρέ μια το ένα μια το άλλο, τέλος πάντων περαστικά να είναι και να έχουμε ευχάριστα να βλέπουμε [...] γι' αυτό σε πήρα τώρα για ένα ευχάριστο...

Α: Για πες μου

Ο: Λέγαμε με τον Νίκο μήπως κάνουμε **ξέρεις** έτσι ένα τραπέζι **επειδή** δεν είχαμε γιορτάσει ούτε στη γιορτή του ούτε τίποτα **γιατί** έχω και γενέθλια εγώ το Σάββατο να μαζευτούμε **ξέρεις** οι πολύ φίλοι **γιατί** **πολλά πολλά** δεν μπορούμε, να πιούμε ένα κρασάκι. **Μπορείτε** να έρθετε αν δεν έχετε τίποτα να κάνετε με τον Άρη το Σάββατο το βράδυ;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (1)

- Μια πρώτη παρατήρηση που προκύπτει αφορά **το πόσο ομιλητικοί** είναι οι ομιλητές της στο στάδιο αυτό.
- Η **ομιλητικότητα** θεωρείται γενικά στρατηγική **θετικής ευγένειας** (Scollon & Scollon 2001, 51), με την οποία ο ομιλητής δείχνει **διατεθειμένος** να **αφιερώσει χρόνο** και ενέργεια στον συνομιλητή.
- Η **επαναλαμβανόμενη** χρήση του δείκτη **ξέρεις** επιβεβαιώνει το κοινό έδαφος ανάμεσα στις συνομιλήτριες και λειτουργεί στην **κατεύθυνση της ενίσχυσης της οικειότητας**.
- Η οικειότητα και η **θετική ευγένεια** λειτουργούν, ωστόσο, εδώ απλώς ως πλαίσιο όπου **εμφανίζονται** κυρίως **στρατηγικές αρνητικής ευγένειας**.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (2)

- ο η κυρίως **διατύπωση της πρόσκλησης** επιτελείται με στρατηγικές που αποσκοπούν στην **ελαχιστοποίηση της επιβολής για το αρνητικό πρόσωπο** της συνομιλήτριας: το έμμεσο ρητό εκφώνημα στο οποίο συνίσταται η κυρίως πρόσκληση στο [1] όσο και η εισαγόμενη με το αν πρόταση που περιλαμβάνει (*Μπορείτε να έρθετε αν δεν έχετε τίποτα να κάνετε με τον Άρη το Σάββατο το βράδυ;*) λειτουργούν στην κατεύθυνση **της προστασίας του αρνητικού προσώπου** της συνομιλήτριας, μειώνοντας την επιβολή και δείχνοντας ενδιαφέρον για την ελευθερία κινήσεων της (βλ. Sifianou 1992, 118, 188).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (3)

- Στην ίδια κατεύθυνση προσασίας του αρνητικού προσώπου λειτουργούν τα **πολλά** στο παράδειγμα και συνολικά στα δεδομένα της ομιλίας **μετριαστικά στοιχεία** (π.χ. *λέγαμε με τον Νίκο μήπως κάνουμε έτσι ένα τραπέζι*) καθώς και η **εκτεταμένη** χρήση **αιτιολογήσεων** (grounders), που, σύμφωνα με τη García (1999), αποτελούν **στρατηγική** αρνητικής **ευγένειας**, αφού υποδηλώνουν ότι ο ομιλητής δεν θα πραγματοποιούσε την απειλητική πράξη αν δεν είχε σοβαρούς λόγους να το κάνει

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ (2) - (1^ο ΣΤΑΔΙΟ: ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ–ΑΠΟΚΡΙΣΗ)

- [2α] [...] *Να σου πω τώρα... το Σάββατο έχω τα γενέθλιά μου και θα μαζευτούμε να κάνουμε ένα παρτάκι. Είσαι;*
- [2β][...] *Να σου πω το άλλο Σάββατο έχω γενέθλια και εννοείται ότι θα έρθεις*

- **ΘΕΤΙΚΗ Η ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΥΓΕΝΕΙΑ**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ (2) - (1^ο ΣΤΑΔΙΟ: ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ–ΑΠΟΚΡΙΣΗ)

- [2α] [...] *Να σου πω τώρα... το Σάββατο έχω τα γενέθλιά μου και θα μαζευτούμε να κάνουμε ένα παρτάκι. Είσαι;*
- [2β][...] *Να σου πω το άλλο Σάββατο έχω γενέθλια και εννοείται ότι θα έρθεις*
- Αντίθετα, αυτή η ομιλία εμφανίζεται ιδιαίτερα **σύντομη** και σαφώς **προσανατολισμένη** προς τη **θετική ευγένεια** και την **αλληλεγγύη**. Στο [2α] και στο [2β] η διατύπωση της πρόσκλησης επιτελείται με **στρατηγικές θετικής ευγένειας**

- *[2α] [...] Να σου πω τώρα... το Σάββατο έχω τα γενέθλιά μου και θα μαζευτούμε να κάνουμε ένα παρτάκι. Είσαι;*
- *[2β][...] Να σου πω το άλλο Σάββατο έχω γενέθλια και εννοείται ότι θα έρθεις*

- [2α] [...] Να σου πω τώρα... το Σάββατο έχω τα γενέθλιά μου και θα μαζευτούμε να κάνουμε ένα παρτάκι. *Είσαι;*
- [2β][...] Να σου πω το άλλο Σάββατο έχω γενέθλια και *εννοείται* ότι θα έρθεις

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- χρησιμοποιείται μια **ελλειπτική δομή** (*είσαι;*), η οποία συνδέεται με την κοινή γνώση που χαρακτηρίζει τις σχέσεις **οικειότητας** και άρα με τη **θετική ευγένεια** (Brown & Levinson 1987)
- Στην ίδια κατεύθυνση κινείται η διατύπωση της πρόσκλησης στο [2β]. Το εκφώνημα *εννοείται ότι θα έρθεις* **απειλεί το αρνητικό πρόσωπο του συνομιλητή**, εφόσον **δεν του αφήνει περιθώρια επιλογής**, ενώ παράλληλα **εκφράζει την πεποίθησή της ομιλήτριας ότι ο συνομιλητής μοιράζεται και επιδοκιμάζει τις επιθυμίες** της.
- αυτού του είδους οι “**προπαιτείς**” ή **αισιόδοξες** διατυπώσεις **συνιστούν πραγματώσεις θετικής ευγένειας** και “**αποτελούν ίσως την πιο δραματική διαφορά ανάμεσα στη θετική και την αρνητική ευγένεια** κατά την πραγμάτωση απειλητικών λεκτικών πράξεων”

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ (ΣΤΑΔΙΟ: ΕΠΙΜΟΝΗ-ΑΠΟΚΡΙΣΗ)

- Το στάδιο αυτό (**επιμονή**) είναι το πιο **ενδιαφέρον** ως προς τις διαφορές που εμφανίζουν οι δύο ομάδες.
- Στους **νεότερους** ομιλητές είναι ιδιαίτερα **εκτεταμένο**, ενώ στους **μεγαλύτερους** περιορίζεται συνήθως σε μία **συνεισφορά** και στις πιο πολλές περιπτώσεις **παραλείπεται** τελείως

ΝΕΟΤΕΡΗ ΗΛΙΚΙΑ

- Ο:** Όχι ρε Γιωργία αποκλείεται. Θα 'ρθεις είναι τα γενέθλιά μου.
Τι; Χωρίς εσένα;
- Α:** Θέλω να 'ρθω μωρέ και ζηλεύω αλλά θα τα σκατώσω την
άλλη μέρα αν είμαι ξενυχτισμένη [...]
- Ο:** Καλά μιλάμε δεν το πιστεύω μην είσαι φύτουλας ρε παιδί
μου. Έλα για δυο ώρες μην ξενυχτίσεις τι θα πάθεις;
- Α:** Ρε Άννα την είχα πατήσει την άλλη φορά έκανα μια τέτοια
και δεν ήξερα τι έγγραφα την άλλη μέρα. Sorry μωρέ [[αλλά
- Ο:** [[Παιδάκι μου]] δε θα πάθεις τίποτα [...] θα είναι όλοι θα
έρθει και ο Σταύρος που θυμάσαι τι γέλιο είχε γίνει την άλλη
φορά. Θα σε περιμένουν τι θα πω είχε Γαλλικά και δεν ήρθε
στο πάρτυ;

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΗΛΙΚΙΑ

A: *Αχ μωρέ... δε μπορώ αυτό το Σάββατο είναι το μόνο πράγμα που έχω κανονίσει για όλη την επόμενη εβδομάδα.*

O: *Τι κρίμα ρε παιδί μου...[[τι κρίμα*

A: *[[δε μπορώ είναι... έχω μία πρόσκληση άλλη τέλος [[πάντων*

O: *[[είναι κάτι που δεν αναβάλλεται ε;*

A: *Δε νομίζω γιατί είναι κάτι που έχει κανονιστεί από καιρό και είναι σε σπίτι... δεν είναι πάρτυ είναι ένα τραπέζι*

O: *[[ναι ναι ναι A: [[οπότε]] είναι δύσκολο να το αναβάλουν...*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Οι **νεότεροι** ομιλητές περιορίζονται και πάλι σε στρατηγικές **θετικής** ευγένειας, οι οποίες μάλιστα παρουσιάζουν **αξιοσημείωτη ποικιλία**.
- Κατ' αρχάς, η ίδια η **επιμονή** απειλεί μεν το **αρνητικό** πρόσωπο του συνομιλητή, αλλά ταυτόχρονα λειτουργεί **ενισχυτικά** προς το **θετικό** του **πρόσωπο** αναδεικνύοντας το πόσο **επιθυμητός** είναι στον ομιλητή.
- Έτσι, η **απειλητική για το αρνητικό πρόσωπο** έναρξη του σταδίου στο [3] (*Όχι ρε Γιωργία αποκλείεται. Θα'ρθεις είναι τα γενέθλιά μου*), ισοσταθμίζεται από το ενισχυτικό για το θετικό πρόσωπο της συνομιλήτριας εκφώνημα *Χωρίς εσένα;*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Τα εκφωνήματα που ακολουθούν είναι **απειλητικά** και για τις δύο **πλευρές** του **προσώπου** της συνομιλήτριας.
- Στη δεύτερη συνεισφορά της στο [1^ο] (*Καλά μιλάμε δεν το πιστεύω μην είσαι φύτουλας ρε παιδί μου. Έλα για δυο ώρες μην ξενυχτίσεις τι θα πάθεις;*) η ομιλήτρια χρησιμοποιεί δύο στρατηγικές που απειλούν το θετικό πρόσωπο της συνομιλήτριας: **απόρριψη της δικαιολογίας και έκφραση διαμαρτυρίας**. Σύμφωνα με τη García (1999, 430), **οι στρατηγικές αυτές, συνήθεις στο στάδιο της επιμονής**: απειλούν το θετικό πρόσωπο του συνομιλητή, αφού δηλώνουν αποδοκιμασία για τις αντιλήψεις, τις επιλογές του ή τα προσωπικά του χαρακτηριστικά (πρβ. Brown & Levinson 1987, 66).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Χαρακτηριστική ως απειλή για το αρνητικό πρόσωπο της συνομιλήτριας είναι η υπόσχεση επιβράβευσης που εμφανίζεται στην τρίτη συνεισφορά (θα έρθει και ο Σταύρος που θυμάσαι τι γέλιο είχε γίνει την άλλη φορά). Όπως κάθε υπόσχεση, αποτελεί στρατηγική θετικής ευγένειας που όμως απειλεί την ελευθερία κινήσεων του συνομιλητή, αφού τον πιέζει και του δημιουργεί υποχρέωση (Brown & Levinson 1987; García, 1999)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Όπως προκύπτει από το [2^ο], όταν επιμένουν τα υποκείμενα της συνομιλίας, η επιμονή τους είναι εξαιρετικά έμμεση και για μία ακόμη φορά εμφανίζει μεικτές στρατηγικές.
- Η κατεξοχήν επιμονή του ομιλητή εκφράζεται στη συνεισφορά *είναι κάτι που δεν αναβάλλεται ε*; Η **ερωτηματική-αρνητική δομή** του εκφωνήματος λειτουργεί στην κατεύθυνση της αρνητικής ευγένειας, αφού διευκολύνει την αρνητική απάντηση εκ μέρους της συνομιλήτριας (βλ. Sifianou 1992, 147–8) και υπόκειται στη στρατηγική “*να είσαι απαισιόδοξος*” των Brown & Levinson (1987, 173).
- Το στάδιο κλείνει αμέσως με **αποδοχή της άρνησης** εκ μέρους του ομιλητή, η οποία συνιστά **θετική ευγένεια**, αφού **επιδιώκει συμφωνία** με τη συνομιλήτρια (Brown & Levinson 1987, 112)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ (ΣΤΑΔΙΟ: ΚΛΕΙΣΙΜΟ)

- Αντιπροσωπευτικά της συμπεριφοράς των δύο ομάδων στο κλείσιμο της πρόσκλησης είναι τα πιο κάτω παραδείγματα:

*Ο: Καλά παιδάκι μου δεν πειράζει... δε θα χάσεις και τίποτα
[και*

*Α: Όχι μωρέ θα ήθελα να έρθω αλλά ξέρω ότι δε θα βγει στα
χαρτιά [...]*

*Ο: Κανένα πρόβλημα Δεν τα ξέρω αυτά [...]. Θα τα πούμε εμείς
άλλη στιγμή... πέρνα από το σχολείο άμα θες...*

*Α: [...] Ευχαριστώ πολύ μωρέ και να περάσετε καλά... αν τυχόν
μπορέσω θα εμφανιστώ...*

Ο: Καλά μην πιεστείς... ό,τι μπορείς... θα μιλήσουμε [...]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- η **εναλλαγή στρατηγικών αρνητικής και θετικής ευγένειας** είναι εμφανής.
- Στην πρώτη συνεισφορά η ομιλήτρια ελαχιστοποιεί την επιβολή (**αρνητική ευγένεια**) απαλλάσσοντας την συνομιλήτρια από την υποχρέωση και μειώνοντας την αξία της πρόσκλησης (*δεν θα χάσεις και τίποτα*). Η ίδια τακτική συνεχίζεται στη δεύτερη συνεισφορά (*κανένα πρόβλημα*), **ακολουθείται όμως από στρατηγική θετικής ευγένειας**, (*δεν τα ξέρω αυτά;*) η οποία **ενισχύει** τη σχέση **αλληλεγγύης** διεκδικώντας κοινό έδαφος (Brown & Levinson 1987), αφού η ομιλήτρια φαίνεται να **κατανοεί** και να **συμμερίζεται** τις ανάγκες και τον **τρόπο ζωής** της συνομιλήτριας.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

- Η γλωσσική συμπεριφορά των συμμετεχόντων εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο για το ίδιο το **γλωσσικό γεγονός της πρόσκλησης** όσο και για τη **θεωρία της ευγένειας**.
- Αφενός, αναδεικνύει το ότι η πρόσκληση δεν αποτελεί μια μεμονωμένη λεκτική πράξη, αλλά ότι επεκτείνεται σε μεγαλύτερα αποσπάσματα λόγου.
- Παράλληλα, ενισχύει απόψεις σύμφωνα με τις οποίες οι **στρατηγικές αρνητικής και θετικής ευγένειας** δεν είναι αμοιβαίως αποκλειόμενες, όπως υποστηρίζουν οι Brown & Levinson (1987), αλλά μπορεί να **συνυπάρχουν** (Harris, 2001)

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

- οι **μεγαλύτεροι** σε ηλικία ομιλητές χρησιμοποιούν περισσότερες στρατηγικές **αρνητικής** ευγένειας από τους νεότερους και **επιμένουν** πολύ **λιγότερο** στις προσκλήσεις
- η συμπεριφορά των μεγαλύτερων σε ηλικία ομιλητών **αντίκειται** στα όσα γνωρίζουμε για τη συμπεριφορά των Ελλήνων κατά τις προσκλήσεις. Παραδοσιακά, οι **Έλληνες** **φέρονται να είναι εξαιρετικά επίμονοι** στις προσκλήσεις τους

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

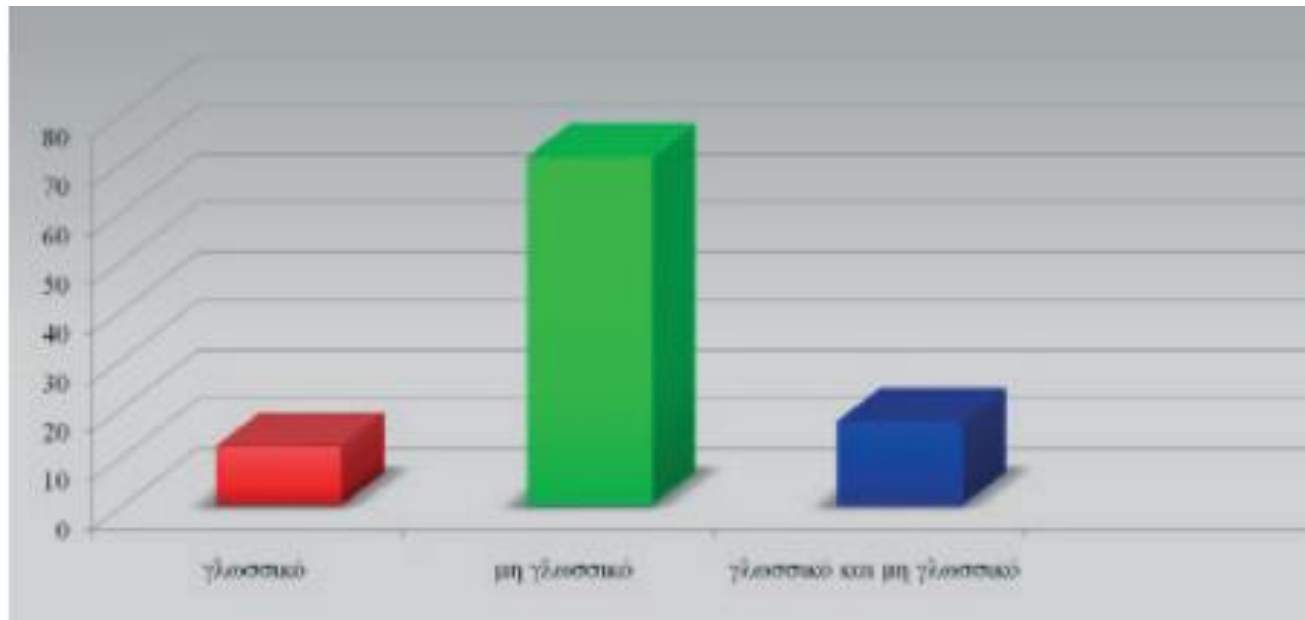
- Η ανάλυση της συμπεριφοράς των ομιλητών αυτών θα μπορούσε, λοιπόν, να σηματοδοτεί μια αλλαγή στάσης της ελληνικής κοινωνίας όσον αφορά το σημείο αυτό, η οποία αρκετά εύλογα **ξεκινά από τα αστικά κέντρα και υπαγορεύεται από τον αστικοποιημένο τρόπο ζωής**. Θα ήταν ίσως **λογικό** να περιμένει κανείς ότι η **αλλαγή θα σημειωνόταν αρχικά στη γλωσσική συμπεριφορά των νεότερων** σε ηλικία υποκειμένων.
- Αν, ωστόσο, ληφθεί υπόψη η **σαφώς** μεγαλύτερη **ελευθερία κινήσεων των υποκειμένων της νεότερης ηλικίας και το ότι δεν έχουν λόγω ηλικίας υποχρεώσεις αντίστοιχες με αυτές των μεγαλύτερων**, η συμπεριφορά τους είναι ερμηνεύσιμη

ΕΥΓΕΝΕΙΑ (ΜΟΝΟ ΜΕ ΛΟΓΙΑ;)

- Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η **ευγένεια** γίνεται κυρίως αντιληπτή **ως μη γλωσσική συμπεριφορά**.
- Ακόμα και κλασικοί δείκτες ευγένειας, όπως το «**παρακαλώ**» και το «**συγνώμη**» θεωρούνται κάποιες φορές δείγματα **προσποιητής** (και όχι αληθινής) **ευγένειας**, που υποδηλώνει **υποκρισία** και **ανειλικρίνεια**, αντίληψη που εμφανίζεται και σε άλλες κοινωνικές ομάδες (βλ. π.χ., Blum-Kulka 1992 για το Ισραήλ, Bolívar 2008 για τη Βενεζουέλα, Watts 2003 για την Αγγλία).
- Επίσης η ευγένεια είναι για κάποιους έμφυτη ιδιότητα που πηγάζει από την ψυχή (Ogiermann and Suszczyńska 2011

ΕΥΓΕΝΕΙΑ (ΜΟΝΟ ΜΕ ΛΟΓΙΑ;)

- ο πιο πρόσφατη έρευνα (Sifianou και Tzanne 2010) όπου φάνηκε ξεκάθαρα ότι η ευγένεια σε μεγαλύτερο βαθμό, αλλά σε κάποιο βαθμό και **η αγένεια γίνονται αντιληπτές κυρίως ως μη γλωσσικά φαινόμενα**, δηλαδή εκφράζονται **με πράξεις** περισσότερο **παρά με λόγια**, όπως φαίνεται στο παρακάτω γράφημα

ΕΥΓΕΝΕΙΑ (ΓΛΩΣΣΙΚΗ – ΜΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ)

- Ευγένεια: τήρηση των τύπων, λέξεις όπως «ευχαριστώ», «παρακαλώ» και «συγνώμη» δεν παραβλέπονται – **(Γλωσσική)**
- Να μιλάς σε κάποιον με τρόπο που να μην το κάνει να νοιώθει άβολα, με τρόπο που να του φτιάχνει τη διάθεση, να τον ηρεμεί και να του δημιουργεί ευχάριστα συναισθήματα – **(Κυρίως γλωσσική)**
- Μπορεί να είναι ένα χαμόγελο, ένα απαλό χτύπημα στον ώμο, μια αγκαλιά, μια εξυπηρετική πράξη, η παροχή βοήθειας γενικότερα... Είναι το «ευχαριστώ», το «παρακαλώ», το «καλημέρα», το «καλή συνέχεια»... Η ευγένεια μπορεί να είναι μέσα σε χιλιάδες πράξεις συμπαράστασης, κατανόησης, βοήθειας και αγάπης– **(Κυρίως μη-γλωσσική)**
- Ευγένεια είναι οι καλοί τρόποι και οι πράξεις που δείχνουν καλοσύνη προς το συνάνθρωπό σου– **(Μη-γλωσσική)**
- Η ευγένεια είναι πηγαία ανάγκη του ανθρώπου να δείξει ενδιαφέρον, να νοιαστεί για το συνάνθρωπό του είτε τον γνωρίζει είτε όχι και κατά συνέπεια να του συμπεριφερθεί με τρόπο ανάλογο με τα συναισθήματά του. Είναι μια ανιδιοτελής στάση ζωής που αποτελεί ανάγκη και δεν γίνεται επιτηδευμένα – **(Μη-γλωσσική)**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Μελέτες σε επίπεδο εκφωνημάτων και εκφοράς του λόγου δεν κατάφεραν να σκιαγραφήσουν με σαφήνεια το φαινόμενο της ευγένειας / αγένειας και να οδηγηθούν σε μια κοινώς αποδεκτή περιγραφή του.
- Και αυτό επειδή η **ταύτιση της ευγένειας/ αγένειας με κάποιες γλωσσικές εκφράσεις** ή η καθιερωμένη ερμηνεία μιας συμπεριφοράς ως ευγενικής ή αγενούς σε ορισμένα συμφραζόμενα **δεν επαρκούν για την ερμηνεία του φαινομένου**, εφόσον **ούτε η γλωσσική έκφραση ούτε το συμφραστικό/κοινωνικό πλαίσιο** μπορούν να μας δώσουν **εγγυήσεις ότι κάτι θα ερμηνευτεί ως ευγενικό/αγενές**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Παρόλα αυτά, τα συμμετέχοντα άτομα φαίνεται ότι αντιλαμβάνονται χωρίς πρόβλημα την εκδήλωση μιας συμπεριφοράς ως ευγενικής ή αγενούς και κυρίως, χωρίς οδηγίες συμπεριφοράς για το τι είναι ευγενικό ή αγενές
- Η ευγένεια μελετάται υπό το πρίσμα των συμμετεχόντων ατόμων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Biber, D. & Conrad, S. 1999. Lexical bundles in conversation and academic prose. In H. Hasselgard & S. Oksefjell (eds) *Out of Corpora: Studies in Honour of Stig Johansson*. Amsterdam: Rodopi, 181-191.
- Brown, P. & Levinson, S. 1987. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goffman, E. 1959. *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Doubleday.
- Sifianou, M. 1992. *Politeness Phenomena in England and Greece*. Oxford: Clarendon Press.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γούτσος, Δ. 2003. Σώμα Ελληνικών Κειμένων: Σχεδιασμός και υλοποίηση. *Πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/>
- Κακριδή-Φερράρι, Μ. 2005. *Γλώσσα και κοινωνικό περιβάλλον: Ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας* (Α' μέρος). Αθήνα: Παρουσία, Παράρτημα αρ. 64.
- Κανάκης, Κ. 2007. *Εισαγωγή στην πραγματολογία: Γνωστικές και κοινωνικές όψεις της γλωσσικής χρήσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου.
- Μπέλλα, Σ. 2007. *Η δεύτερη γλώσσα: Κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Φέρλας, Α.-Έ. 2011. Ο προκατασκευασμένος λόγος στα Ελληνικά και Αγγλικά. Μια μελέτη βασισμένη σε σώματα κειμένων με προεκτάσεις στη διδασκαλία της γλώσσας. Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Yule, G. 2006. *Πραγματολογία*. (Μετάφρ. Θ.-Σ. Παυλίδου). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].

***Ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας!!!***

